

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра логопедії та спеціальних методик

Кваліфікаційна робота

з теми:

“Розвиток мовленнєвої готовності старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення до навчання в закладах загальної середньої освіти засобами мнемотехніки”

Виконала здобувачка 2 курсу групи SoL1-M23z

ОП Спеціальна освіта (Логопедія)

спеціальності 016 Спеціальна освіта

спеціалізації 016.01 Логопедія

Мирослава НЕІЛЬЧУК

Керівник:

Олена ВЕРЖИХОВСЬКА,

кандидат педагогічних наук

Рецензент:

Олена ЧОПІК,

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри спеціальної

та інклюзивної освіти

м. Кам'янець-Подільський – 2024

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ ГОТОВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ.....	8
1.1. Особливості формування мовленнєвої готовності старших дошкільників до навчання в закладах загальної середньої освіти.....	8
1.2. Особливості формування готовності дітей із загальним недорозвиненням мовлення до навчання в закладі загальної середньої освіти.....	14
1.3. Особливості використання мнемотехніки при роботі з дітьми старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	19
Висновки до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ З ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ ДО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	31
2.1. Методика дослідження готовності дітей з загальним недорозвитком мовлення до навчання в закладі загальної середньої освіти.....	31
2.2. Якісний та кількісний аналіз результатів дослідження	53
Висновки до розділу 2.....	61
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ГОТОВНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ З ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ ДО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	63
3.1. Методичні аспекти застосування мнемотехніки як засобу формування мовленнєвої готовності дошкільників до навчання в закладі загальної середньої освіти засобами мнемотехніки	63
3.2. Модель розвитку мовленнєвої готовності до навчання в закладах загальної середньої освіти старших дошкільників з загальним недорозвитком мовлення засобами мнемотехніки	73
Висновки до розділу 3.....	79
ВИСНОВКИ.....	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	85
ДОДАТКИ	

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЗНМ – загальний недорозвиток мовлення.

ТМР – типовий мовленнєвий розвиток.

ЗДО – заклад дошкільної освіти.

ЗЗСО – заклад загальної середньої освіти.

ВСТУП

В умовах сьогодення основною метою дошкільної освіти є створення умов для максимального розкриття індивідуального вікового потенціалу дитини. Одним із ключових етапів становлення особистості є вступ до школи, який передбачає зміну провідної діяльності та звичного способу життя. Саме тому, дитина має бути готова до навчання у школі, щоб уможливити безпроблемний процес адаптації.

Готовність до школи в сучасних умовах розглядається, насамперед, як багатокomпонентне утворення, що включає в себе кілька аспектів: фізичний стан дитини; розумова, мотиваційна, емоційно – вольова, психологічна та мовленнєва готовність до навчання.

За визначенням Базового компонента дошкільної освіти, мовленнєва компетентність – здатність дитини продукувати свої звернення, думки, враження тощо в будь-яких формах мовленнєвого висловлювання за допомогою вербальних і невербальних засобів. Таким чином, мовленнєва готовність об'єднує фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний, монологічний складники та засвідчує їх взаємозалежність та взаємозумовленість [5].

Крім того, процес розвитку мовленнєвої готовності відображає особливості не лише мовленнєвого, а й загального психічного розвитку дитини, оскільки є важливим показником як загальної мовленнєвої культури особистості, так і її основних психічних процесів (мислення, пам'яті, уваги тощо). Так, мовленнєва готовність є необхідною умовою успішності навчання дитини в школі (Н. Базима, А. Богуш, М. Вашуленко, О. Літвінова, І. Мартиненко та ін.).

У дітей з порушеннями мовлення перш за все страждає формування мовленнєвої готовності до навчання у школі та саме навчання. Розв'язання проблеми розвитку мовлення дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення (ЗНМ) має особливе значення, тому що ця патологія позначається на формуванні всього психічного життя дитини. Учені Н. Гаврилова, В. Тищенко, Є. Соботович, В. Тарасун, М. Шеремет та інші звертають увагу на те, що в дітей

із загальним недорозвиненням мовлення сюжети бідні й неоригінальні, порушена структура мовленнєвого повідомлення, спостерігається обмеженість у використанні стилістичних засобів.

Цілеспрямований процес загального мовленнєвого розвитку дитини передбачає застосування ефективних технологій. Однією з таких сучасних технологій є мнемотехніка, застосування якої передбачає позитивний вплив на процес розвитку усіх складових мовленнєвої готовності, та сприяє розвитку зв'язного мовлення.

Проблема впровадження мнемотехніки в дошкільну освіту цікавила таких дослідників, як А. Богуш, Т. Б'юзер, В. Козаренко, Л. Мар'яненко, Л. Соловійова, Г. Чепурний та ін. Науковці підкреслюють важливість використання мнемотехнічних засобів у навчанні дошкільників як дієвого способу засвоєння інформації, розвитку пам'яті та стимулювання пізнавальної активності, що також сприяє розвитку мовлення у дітей дошкільного віку.

Однак аналіз наукових робіт показує, що питання розвитку мовлення за допомогою мнемотехніки досліджено недостатньо. Немає чітких педагогічних умов для застосування цієї методики, а також бракує практичного досвіду використання мнемотехніки в освітньому процесі для розвитку мовленнєвих навичок дошкільників з порушеннями мовлення.

Враховуючи недостатню розробленість та актуальність проблеми, було визначено тему дослідження: **«Розвиток мовленнєвої готовності старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення до навчання в закладах загальної середньої освіти засобами мнемотехніки»**

Мета дослідження — визначити суть та особливості мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку загальним недорозвитком мовлення до навчання в закладах загальної середньої освіти засобами мнемотехніки.

Завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми розвитку мовленнєвої готовності старших дошкільників із порушеннями мовлення засобами мнемотехніки.

2. Розробити методику діагностування та визначити рівні розвитку мовленнєвої готовності старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення до навчання в закладах загальної середньої освіти я.

3. Визначити методичні аспекти застосування мнемотехніки як засобу формування мовленнєвої готовності дошкільників до навчання в закладі загальної середньої освіти засобами мнемотехніки.

4. Розробити модель застосування мнемотехніки для формування мовленнєвої готовності старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення.

Об'єкт дослідження: мовленнєва готовність дошкільників із загальним недорозвитком мовлення до навчання в закладах загальної середньої освіти.

Предмет дослідження: розвиток мовленнєвої готовності старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення до навчання в закладах загальної середньої освіти засобами мнемотехніки.

Методи дослідження: теоретичні (бібліографічно-описовий, аналіз, синтез, порівняння, узагальнення), емпіричні (спостереження, констатувальний експеримент), статистичний метод (кількісні показники).

Експериментальна база дослідження: Емпіричне дослідження проводилося на базі Делятинська філія №1, Делятинський ліцей №1, Делятинської селищної ради. У дослідженні взяли участь 8 дітей з загальним недорозвиненням мовлення та 8 дітей з типовим мовленнєвим розвитком.

Теоретична значущість полягає у здійсненні теоретичного аналізу загальної та спеціальної психолого-педагогічної літератури з проблеми розвитку мовленнєвої готовності старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення до навчання в закладах загальної середньої освіти засобами мнемотехніки.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості експериментальної апробації моделі застосування мнемотехніки для формування мовленнєвої готовності старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення, яка може використовуватись вихователями, асистентами вихователів,

корекційними педагогами в навчально-виховному процесі ЗДО, студентами закладів вищої освіти під час проходження педагогічної практики, а також для подальшого дослідження обраної теми

Апробація результатів дослідження. Основні результати кваліфікаційної роботи обговорювались на науковій конференції студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. За результатами дослідження опубліковано наукову статтю.

Структура роботи. Дипломна робота магістра включає вступ, три розділи, загальні висновки, список використаних джерел та додатки.

ВИСНОВКИ

Результати теоретичного та практичного аналізу проблеми розвитку мовленнєвої готовності старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення до навчання в закладах загальної середньої освіти засобами мнемотехніки дають змогу зробити наступні загальні висновки.

Науково-теоретичні підходи щодо визначення змісту поняття «мовленнєва готовність» та його узагальнення дають підстави визначити її суб'єктивне оволодіння об'єктивними мовленнєвими нормами, яке включає особистісне ставлення до мовленнєвої діяльності і відбивається на мовленнєвій активності. Встановлено, що мовленнєва підготовка є невід'ємною складовою готовності дитини до навчання у закладі загальної середньої освіти. Вона охоплює як оволодіння мовою, так і розвиток мовлення, які забезпечують та інтегрують усі інші види діяльності дитини. Взаємодія цих видів діяльності потребує наявності знань, умінь і навичок, що є базовими складовими особистісних характеристик і компетентності дитини. Розвиток мовленнєвої готовності у відбувається як поступове формування її складових (фонетичної, лексико-граматичної, діалогової та комунікативної).

З'ясовано, що загальне недорозвинення мовлення є складним мовленнєвим порушенням, яке спостерігається у дітей з нормальним слухом та інтелектом. Діти із загальним недорозвиненням мовлення стикаються зі значними труднощами в організації мовленнєвої поведінки, що може мати негативні наслідки для їхньої комунікативної сфери в майбутньому та вплинути на готовність до шкільного навчання. Аналіз показників розвитку цих дітей свідчить, що компоненти мовленнєвої готовності залишаються недостатньо розвиненими. Це підкреслює важливість своєчасної діагностики та проведення корекційної роботи, адже рівень мовленнєвої підготовленості суттєво впливає на загальну готовність дитини до навчання у школі.

Було встановлено, що готовність до школи у дітей із порушеннями мовлення є ключовим чинником у їхній комунікативній взаємодії з дорослими та однолітками. Через труднощі у формулюванні думок мовленнєва активність цих

дітей є зниженою, що впливає на їхню компетентність. Нечітке мовлення ускладнює взаємодію з оточуючими та не сприяє активному розвитку мовленнєвої діяльності. Для активізації мовлення у дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ та розвитку мовленнєвої готовності доцільно впроваджувати в освітній процес спеціально підібрані та систематизовані засоби мнемотехніки.

Визначено, що засоби мнемотехніки (предметно-схемні моделі) сприяють: ефективному засвоєнню нової інформації; розвитку комунікативних і пізнавальних здібностей; логічного та образного мислення; активізації мовленнєвої діяльності дітей та мотивації до навчання

Виділено критерії та показники мовленнєвої готовності дошкільників з ЗНМ. До їх складу увійшли: фонетична складова з показниками: правильна вимова звуків, сформований фонематичний слух, інтонаційна насиченість та виразність мови; лексична складова з показниками: достатній словниковий запас, розуміння семантики слів та вживання їх у правильному значенні; граматична складова з показниками: використання слів у правильній граматичній формі, правильні граматичний та синтаксичний лад мови; діалоогологічна складова з показниками: розуміння зверненого мовлення, вміння будувати діалог, брати активну участь у розмові; вміння переказувати текст, складати оповідання творчого характеру); комунікативна складова з показниками: вміння підтримувати розмову, спілкуватися різні теми, культура мовної поведінки, ініціативність спілкування, сприйняття (розуміння) мовлення іншого.

Методика діагностики мовленнєвої готовності складалася з чотирьох серій підібраних традиційних та спеціально розроблених завдань, спрямованих на дослідження кожного показника в межах виділених критеріїв. Окреслені критерії та показники стали основою для визначення рівнів мовленнєвої готовності: низького, середнього, достатнього та високого, що відображали ступінь сформованості мовленнєвих компонентів. Це дозволило застосовувати диференційований підхід до діагностики мовленнєвої готовності як у дітей із порушеннями мовлення, так і в дітей з нормальним мовленнєвим розвитком.

У результаті спеціального емпіричного дослідження, спрямованого на вивчення рівня мовленнєвої готовності дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення, були виявлені специфічні особливості їхнього розвитку. У більшості дітей було зафіксовано середній (37,5%) та низький (62,5%) рівні мовленнєвої готовності.

За результатами експериментального дослідження розроблено методичні рекомендації щодо введення в освітню роботу дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення засобів мнемотехніки та модель розвитку мовленнєвої готовності до навчання в закладах загальної середньої освіти старших дошкільників з загальним недорозвитком мовлення засобами мнемотехніки.

При розробленні моделі, ми опиралися на її складові елементи: цільові компоненти, методи та прийоми мнемотехніки, організаційні форми, етапність, індивідуальний підхід. Обираючи методи та прийоми мнемотехніки ми враховували рівні та особливості формування мовленнєвої готовності у дошкільників з ЗНМ. Виконання завдань ґрунтувалося на використанні всіх доступних дітям способів засвоєння практичного досвіду: спільна діяльність дитини з педагогом, виконання дій за зразком, наслідування дорослого, а також виконання дій за словесними інструкціями. Ці методи дозволяють надавати дитині індивідуальну підтримку для успішного виконання завдань на всіх етапах накопичення сенсорного досвіду та розвитку мовлення, а також сприяють його свідомому використанню в практичній діяльності.

Ефективність розвитку мовленнєвої готовності дітей із загальним недорозвиненням мови засобами мнемотехніки, досягається завдяки таким педагогічним умовам, як: наповнення змісту корекційної роботи з розвитку мовленнєвої готовності, відповідно до програми освітньо-виховного процесу; створення у процесі ознайомлення дітей із природою мовленнєво-стимулюючого середовища; адаптація прийомів та методів мнемотехніки до корекційних завдань щодо розвитку мовленнєвої готовності дітей із ЗНМ.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. Зокрема, перспективними напрямком нашого дослідження є апробація мнемотехніки

щодо формування мовленнєвої готовності дошкільників з ЗНМ до навчання в закладі загальної середньої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арендарук А. О. Логопедичний супровід дітей з ЗНМ в умовах інтегративного навчання, як психолого-педагогічна проблема. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2014. Вип. 28. С .3-6.
2. Базима Н. В. Папп І. І. Особливості вербальної уяви у дітей із ЗНМ III рівня. Логопедія. 2012. № 2. С. 6 - 9.
3. Базима Н. В. Створення мовленнєвого середовища як умова формування мовленнєвої активності у дітей зі спектром аутистичних порушень. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2014. Вип. 28. С. 5-8.
4. Базима Н. В. Формування мовленнєвої активності у дітей з аутистичними порушеннями старшого дошкільного віку. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.03 корекційна педагогіка. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2014. С.22.
5. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Затверджено наказом МОН № 33 від 12.01.2021. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/nakaz-33-bazovyykomponentdoshk-osv.pdf>
6. Базовий компонент дошкільної освіти/ Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. Київ: Видавництво, 2016. 492 с.
7. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Академія, 2004, 344с.
8. Біла І. М. Психологічні аспекти готовності до шкільного навчання: збірник наукових праць. Хмельницький, 2020. С. 31–32.

9. Білоконь, С. В. Логопедія дітей із загальним недорозвитком мовлення. Київ: Наукова думка. 2018. 342 с.
10. Богуш А. М. Базовий компонент дошкільної освіти України. Київ: Видавництво, 2012. 283 с.
11. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до семи років : монографія. Київ, Слово, 2004. 376 с.
12. Богуш А. М. Підготовка дітей до школи у вимірі дошкільної зрілості. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. 2015. № 67. С. 158–161.
13. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика : Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах : підручник. Київ : Слово, 2015. 704 с.
14. Гавриш Н. В. Розвиток зв'язного мовлення дошкільнят : навчально-методичний посібник. Київ : Шкільний світ, 2006. 120 с.
15. Голуб Н. М. Підготовка дітей із ЗНМ до навчання у школі. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. № 7 (51). С. 343 – 351.
16. Гончарова, І. В. (2020). Методи корекції мовленнєвих порушень у дошкільників. Львів: Видавництво Львівського університету.
17. Гоцко Г. І. Особливості організації освітнього процесі в умовах реалізації основних засад інклюзивного навчання. *Інклюзивне навчання в Новій українській школі*. Київ: Інтерсервіс, 2018. С. 28 - 30.
18. Гуменюк О. С., Пацула І. Н., Павлюк А. С. Психолого-педагогічні характеристики дітей із загальним недорозвиненням мовлення та роль психолого-педагогічної характеристики в організації корекційно-розвиткового процесу з дітьми. *Перспективи та інновації науки*. Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина». 2022. № 9(14). С. 113 - 126.
19. Демченко Н. О. Психолого-педагогічні основи розвитку мовленнєвої готовності до навчання в школі. Харків: Фоліо. 2019.

20. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології : підручник. Київ. : Академвидав, 2015. 304 с.
21. Дюсембіна А. С., Сінопальнікова Н.М. Мнемотехнічні прийоми як засіб корекції звуковимови у дітей старшого дошкільного віку. *Формування життєвої компетентності осіб з особливими освітніми потребами в системі позашкільної, спеціальної та інклюзивної освіти*: зб. наук. праць. Харків. 2023. С. 369-372.
22. Загальне недорозвинення мовлення: теорія та перспективне планування корекційно-розвиткової роботи: навчальний посібник / уклад. Н. М. Могильова. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 123 с.
23. Іваненко, Л. С. Використання мнемотехніки для розвитку мовленнєвої готовності у дітей із загальним недорозвитком мовлення. *Вісник Державного педагогічного університету*, №4, 2021 с. 112-118.
24. Кляп М. І. Окремі аспекти корекції мовлення дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. *Virtus : Scientific Journal*. 2018. № 1. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/18532/1/Virtus-01.18.pdf> (дата звернення: 15.05.2024).
25. Кобзева І. М., Переворська О. І. Організація корекційної роботи як основа формування комунікативної готовності дошкільників із ЗНМ III рівня до шкільного навчання. *Proceedings of the XIII International Scientific and Practical Conference. Prague, Czech Republic. 2022/4/5*. С. 463 - 467.
26. Коваленко, П. М. (2020). Ефективність мнемотехнічних прийомів у корекції мовленнєвих порушень у дошкільників. *Логопедія та дефектологія*, Т. 12, №3, с. 45-52.
27. Козинець О. В., Іванова Т. В. Особистісна готовність дітей із загальним недорозвитком мовлення до школи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 38. С. 93 – 98.

28. Козловський, М. І. Мнемотехніка в освітньому процесі: теорія та практика. Одеса: Вища школа. 2021.
29. Красновська І., Білюк О. Використання прийомів мнемотехніки у розвитку монологічного мовлення дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення III рівня. *Innovations and prospects in modern science: material the 1 st International scientific and practical conference* (January 15-17, 2023) SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2023. С. 232-238
30. Крутий К. Л., Білан О. І. Використання схем-моделей у лексико-граматичній роботі з дітьми дошкільного віку. Львів : Проман. 1997, 42 с.
31. Курєнкова А. Інноваційні технології мовленнєвого розвитку дітей з ЗНМ в роботі вчителя-логопеда. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. С. 248- 254.
32. Ладогубець А. О. Психологічна готовність дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі. Редакційна колегія. 2020. № 106. С. 107–108.
33. Лисенко Т. П. Психологія мовлення. Київ: Кондор, 2017.
34. Малярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей: Дидактичний матеріал. Київ: Літера ЛТД ,2003.104 с.:
35. Мартиненко І. В. Формування мотиваційно-вольової готовності дітей шестирічного віку із загальним недорозвиненням мовлення до шкільного навчання: дис... канд. психол. наук: 19.00.08 . Київ, 2007. 231с.
36. Мельник, А. В. Психолого-педагогічні аспекти підготовки дітей із ЗНМ до навчання в школі. *Педагогічні науки України*, Т. 5, №2, 2019. с. 78-85.
37. Олійник І. В., Ноженко Ю. М. Феномен психологічної готовності дітей до навчання у школі в психолого-педагогічній літературі. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля*. Серія 2: педагогіка і психологія. 2017. № 2(14). С. 84–89.
38. Пахомова Н. Г. Формування мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з дизартрією до навчання в школі: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.03. Київ, 2006. 20 с.

39. Переворська О. І. Кобзева І. М., Приходько Т. П. Ефективність корекційної роботи студентів з дітьми дошкільного віку з ускладненими мовленнєвими порушеннями. *Вісник університету ім. А. Нобеля*. Педагогічні науки. Дніпро, 2019. Вип. 1 (17). С. 78 - 83.

40. Переворська О. І., Кобзева І. М. Формування комунікативної компетентності як складника підготовки дітей з мовленнєвими порушеннями до шкільного навчання. *Вісник університету ім. А. Нобеля*. Дніпро, 2021. Вип. 2 (22). С. 78 - 84.

41. Петренко, О. В. Розвиток мовленнєвих навичок у дітей із ЗНМ. Дніпро: *Наукова рада*. 2022.

42. Петрик, І. Ю. Застосування мнемотехніки у розвитку мовленнєвої готовності старших дошкільників. *Освітні технології та інновації*, 2022. №1, с. 33-40.

43. Под'ячева Л. Формування мовленнєвої готовності до школи дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. URL: <https://vseosvita.ua/library/formuvanna-movlennevoi-gotovnosti-do-skoli-ditej-starsogo-doskilnogo-viku-iz-zagalnim-nedorozvinennam-movlenna-398213.html> (дата звернення: 15.05.2024).

44. Пономарьова Г. Ф., Бабакіна О. О., Беляєв С. Б. Нові педагогічні технології. Навчальний посібник. Харків, 2013. 280 с.

45. Практичні прийоми мнемотехніки в розвитку мовлення дошкільників. Львів: ОЦПП. 2020.

46. Рибалка Л. І. Розвиток зв'язного мовлення дітей дошкільного віку за допомогою мнемотехніки. Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали VIII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (15 лютого 2019 року, м. Суми). Суми: ФОП Цьома С.П., 2019. 196 с.

47. Скірко Г. З. Психолого-педагогічне діагностування готовності старших дошкільнят до навчальної діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2015. № 41. С. 451–458.

48. Соботович Є. Ф. Критерії оцінювання мовленнєвого розвитку дитини (у його лексичній ланці) на різних вікових етапах. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (у його граматичній ланці) дитини дошкільного віку. *Дефектологія*. 2003. №2. С.2-11. 45.
49. Соловйова, Н. Г. Корекційна педагогіка: методи та прийоми роботи з дітьми із порушеннями мовлення. Київ: Вища школа. 2020.
50. Соха Н. В., Вишняк І. І. Мнемотехніка в сучасній практиці логопеда. *Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики ХХІ століття*. Запоріжжя. 2021. С. 24-25.
51. Сугейко Л. В. Мовленнєва підготовка дітей дошкільних закладів до школи. *Педагогічні науки: зб. наук. пр. Херсон : Вид-во ХДУ, 2009. Вип.51. С. 110-113*
52. Ткач А., Переворська О. Інтерактивні методи мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. *Наука і молодь – 2021*. Київ: Навчально-науковий інститут менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти», 2021. С. 337 - 340
53. Ткачова Н. Г., Булаш І. В., Турчина І. С. Інноваційні техніки роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. *Молодий вчений*. 2018. № 11 (63). С. 276 - 282.
54. Трофименко Л. І. Особливості розвитку особистості дошкільників з мовленнєвими порушеннями. *Теоретичне і методичне забезпечення навчання та виховання осіб із особливими освітніми потребами : зб. наук. праць. Слов'янськ : ДДПУ, 2018. Вип. 8. С. 224–229.*
55. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ: Програмно-методичний комплекс. Київ, 2013. 108 с.
56. Чекан О. І., Біличко В. А. Проблема мовленнєвої готовності дитини з порушенням мовлення до навчання в школі. Умань, 2022. С. 158–160.

57. Чепурний Г. А. «Мнемотехніка: технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти»: навчально-методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 208 с.
58. Чепурний Г.А. Освітня мнемотехніка: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2020. 152 с.
59. Чуманенко А., Гаврилiна Л., Авраменко В., та iн. Мнемотехніка для дошкiльнят. Упоряд. В.Семизорова, Н. Радомiцька. Київ: Видавнича група «Шкiльний свiт», 2019. 168 с.
60. Шеремет М. К. Логопедiя. Пiдручник, третє видання, перероблене i доповнене / За ред. М. К. Шеремет. Київ: Видавничий Дiм «Слово», 2014. 672 с.
61. Яковенко А. О. Загально-дидактичнi аспекти дослiдження мовленнєвої готовностi до навчання у школi старших дошкiльникiв. *Науковий часопис Нацiонального педагогiчного унiверситету iменi М.П. Драгоманова*. Корекцiйна педагогiка. 2013. Вип. 24. С. 273 - 275.
62. Яковенко А. О. Корекцiйно-логопедична програма з формування мовленнєвої готовностi дiтей старшого дошкiльного вiку до школи. *Витоки педагогiчної майстерностi*. 2017. Вип. 20. С. 251 – 256.
63. Яковенко А.О. Загально-дидактичнi аспекти дослiдження мовленнєвої готовностi до навчання у школi старших дошкiльникiв *Науковий часопис Нацiонального педагогiчного унiверситету iменi М.П. Драгоманова*. Серiя 19: Корекцiйна педагогiка та спецiальна психологiя. Київ : Вид-во НПУ iм. М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 24. С. 273 – 276
64. Ямпольська А. В. Мовленнєва готовнiсть старших дошкiльникiв iз загальним недорозвиненням мовлення i її рiвня до навчання у школi : Редакцiйна колегiя. Харкiв, 2021. 347 с.